

Plan mot kränkande behandling och diskriminering vid Tomaslundens Förskola

Dokumenttyp:	Handlingsplan
Beslutad av:	Förskolechef
Gäller för:	Förskolan
Giltig fr.o.m.:	2018-03-01
Dokumentansvarig:	Carina Bergenblad
Senast reviderad:	2017-09-20
Senast granskad:	2017-09-20

Uppföljning och utvärdering av föregående års plan

För att veta om genomförda åtgärder har haft effekt och om målen har uppnåtts, så bör verksamheten följa upp och utvärdera genomförda åtgärder. Om målen inte har uppnåtts kan verksamheten behöva vidta ytterligare åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling och diskriminering.

1. Beskriv hur förra årets plan har utvärderats

Klassens kvalitetsrapport
Samtal och intervjuer med barnen
Utvecklingssamtal med vårdnadshavare samt föräldraenkät från skolinspektionen
Observationer
Reflektioner i arbetslaget

2. Ange vilka som har varit delaktiga och samverkat i utvärderingen

Barn, vårdnadshavare och pedagoger.

3. Vad visar resultatet?

I samtal och intervjuer med barnen framkommer det att de har kompisar att leka med och näst intill alla upplever att kompisarna är snälla. Barnen är medvetna om hur man är en bra kompis. De säger också att de hjälper sina kompisar och får hjälp. Detta stämmer med våra observationer.

Vid samtal med vårdnadshavare och av enkätsvaren framkommer det att de upplever att deras barn trivs och att det är tydligt att kränkande behandling inte accepteras på förskolan.

4. Har målsättningarna uppnåtts?

Ja, till stor del.

Främjande och förebyggande åtgärder

Förskolan ska arbeta med aktiva åtgärder för att motverka att kränkningar, trakasserier och diskriminering sker. Aktiva åtgärder är ett förebyggande arbete för att inom en förskola främja lika rättigheter och möjligheter för alla barn. Observera att följande områden ska inrymmas i åtgärderna:

- kränkande behandling
- kön
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- könsidentitet eller könsuttryck
- ålder

Det förebyggande arbetet handlar om att undanröja risker för att barn kan bli utsatta för kränkande behandling eller diskriminering inom ramen för verksamheten. Arbetet handlar **inte** om att åtgärda problem som redan har uppkommit i ett enskilt fall, utan om att förebygga att barn kränks, diskrimineras eller på annat sätt får begränsade möjligheter i förskolan.

5. Beskriv vilka åtgärder och insatser som sker för att främja och förebygga lika rättigheter och möjligheter för alla barn.

Kön. Fokusområde B/Normer och Värden

Mål: Att varje barn ska bemötas som individ utifrån sina egna förutsättningar, istället för utifrån sitt kön.

Hur gör vi det:

- Nyfikenhetsfråga. Film som underlag. Finns det någon skillnad på hur vi bemöter pojkar och flickor i hallen vid ut- och ingång?
- Vi filmar för att se hur bemötandet sker.
- Reflektion kring innehållet sker under reflektionstiden i teamet.

När gör vi det:

- Nyfikenhetsfrågan lyfts och dokumenteras under v 6, 2018.
- Filmning sker under v 6, 2018. Informera vh.
- Reflektioner i teamet sker under v 12.

Vem ansvarar:

- 1 person per avdelning/team ansvarar för att filma.
- Alla i teamet ansvarar för att delta i reflektion kring frågan och filmens innehåll.

Könsidentitet eller könsuttryck Fokusområde B/Normer och Värden

Mål: Förskolans miljö samt vårt förhållningssätt ska stärka varje barns identitet.

Hur gör vi det:

- Observationer och inventering av aktiviteter och material. Fokus bygg och konstruktionshörna/rum.

- Hur och vilka som använder miljön, materialet samt deltar i aktiviteterna.

När gör vi det:

- I samband med fokusområde B, Normer och värden.
- Observationer dokumenteras ca 3 veckor innan fokusområde B
- Reflektion och analys av observationernas innehåll sammanfattas. Bygg och konstruktion fokus denna gång.

Vem ansvarar:

- All personal på avdelningen/teamet, gemensamma reflektioner är viktigt för att få variation, olika sätt att se.

Etnisk tillhörighet. Fokusområde A/Samverkan

Mål: I förskolans miljö finns inslag från olika kulturer.

Förskolan ska sträva efter att varje barn känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer. Lpfö98/2016 sid. 9.

Hur gör vi det:

- Vi köper en Mångkulturell almanacka varje år och placerar den synligt och tittar i den när vi t.ex. bokar föräldramöte.
- Vi har satt upp "Välkommen" på alla språk som finns representerade i förskolan i tamburen. Vi tar hjälp av föräldrarna.
- Det finns bilder/material från flera olika kulturer i miljön.

När gör vi det:

- Almanackan köps in till varje år.
- Vi strävar efter att "Välkommen" ska finnas uppsatt inom två månader efter inskolning.
- Under året sätter vi upp bilder/material i miljön.

Vem ansvarar:

Alla i arbetslaget ansvarar.

Religion eller annan trosuppfattning. Fokusområde A/ Samverkan

Mål: Skapa mer kunskap om olika religioner och traditioner.

Hur gör vi det:

- Tar föräldrarna till hjälp.
- Visar intresse för olika traditioner.
- Skapar alternativ vid aktiviteter som är kopplade till religion och tradition.
- Använda multireligiös almanacka.

När gör vi det:

- Under inskolning och utvecklingssamtal.
- Apt- månadsvis, lyfta upp vad som är på gång vad som händer.

Vem ansvarar:

- Alla, varje arbetslag ansvarar.

Funktionsnedsättning/Fokusområde C/Utveckling och lärande

Mål: Barnet ska i så stor utsträckning som möjligt fungera som en i gruppen.

Hur gör vi det:

- Det ska finnas en nedskriven information om det specifika funktionshindret och barnet, från vårdnadshavare och teamet.
- Det måste finnas en nerskriven ram så att dagen fungerar.
- Kunskap om barnet.

När gör vi det:

- Vid inskolning eller träff med VH innan inskolningen
- Information skrivs utifrån de barns som finns i förskolan just nu

Vem ansvarar:

- Arbetslaget ska ha en öppen dialog om ansvarsbiten, en har huvudansvaret men alla ska hjälpas åt. Arbetslag ansvarar.

Sexuell läggning/Fokusområde A/samverkan

Fokus: Medvetenhet om våra egna värderingar.

Mål: Att skapa medvetenhet om att det finns olika familjekonstellationer och att det är okej.

Hur gör vi det:

- Fånga upp barnens frågor och tankar
- Samtal/diskussioner
- Använder oss av material så som böcker, spel, pussel som belyser olika konstellationer av familjer.

När gör vi:

- Löpande, verksamheten är öppen för olika frågor och funderingar som kommer upp.

Vem ansvarar:

- Pedagogerna ansvarar för att diskussionerna hålls levande både i barngrupp och arbetslag.

Ålder. Fokusområde C/utveckling och lärande

Mål: Att barnet möts utifrån sina förutsättningar inte utifrån sin ålder.

Hur gör vi:

- Varje år har förskolan två aktivitetsdagar där vi möts över åldersgränserna.
- Planera in en dag på hösten och en dag på våren.
- Barnen ger förslag på aktiviteter för dagen
- Skapa miljöer/mötesplatser där barn kan mötas utifrån sin förmåga

När gör vi det:

- Planering av datum för dagarna sker under augusti/januari. Ex tänka innehåll i Förskolans dag, kakfest/sommarfest.

Vem ansvarar:

- Alla arbetslag ansvarar.

Kartläggning och undersökning av risker och hinder samt analys av orsaker

Syftet med kartläggningen är att identifiera risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i verksamheten. De problem- och riskområden som identifieras ska ligga till grund för planeringen av de åtgärder som ska genomföras för att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Kartläggningen bör inte bara omfatta förekomsten av trakasserier och kränkande behandling, utan även en översyn av den egna organisationen på såväl, individ-, som grupp- och verksamhetsnivå. Verksamheten kan genom sin organisation, regler, gruppindelningar och andra inslag oavsiktligt medverka till att diskriminering uppstår.

Rutiner och regler behöver därför ses över för att minimera risken för att det uppstår strukturer som bidrar till kränkningar eller diskriminering.

Kartläggningen ska innefatta risker och hinder för lika rättigheter och möjligheter avseende

- kränkande behandling
- kön
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- könsidentitet eller könsuttryck
- ålder

6. Beskriv hur kartläggningen har genomförts och vilka som har deltagit

Enligt "Husmodellen". Pedagoger från Tomaslundens och Tändhattens förskolor

7. Beskriv resultatet av kartläggningen – hur ser förskolans nuläge ut när det gäller risker och hinder för kränkningar, trakasserier och diskriminering?

Vi ser att vi inte har prioriterat de två diskrimineringsgrunderna kön och etnisk tillhörighet. Vi vill arbeta aktivt med detta för att öka vår egen medvetenhet och i samverkan med barn och vårdnadshavare.

8. Vad kan ni anta att det beror på?

I den "gamla Likabehandlingsplanen" prioriterade vi ett annat mål utifrån de behov som framkom i den kartläggningen som gjordes då.

9. Vilka insatser kan behövas för att undanröja hindren och riskerna?

Vi behöver öka vår medvetenhet och reflektera över om det finns några skillnader i vårt förhållningssätt när det gäller hur vi bemöter pojkar och flickor.

Vi behöver öka vår kunskap om hur vi kan synliggöra olika kulturer i vår miljö.

Beslutade åtgärder

Arbetet med att främja och förebygga kränkande behandling och diskriminering ska vara målinriktat och verksamheten ska genomföra åtgärder för att förhindra att det uppstår. Att arbetat ska vara målinriktat innebär att verksamheten ska sätta upp mål för sitt förebyggande arbete.

10. Ange konkreta och uppföljningsbara mål samt vilka åtgärder som ska genomföras för att nå målen.

Mål	Aktiva åtgärder för att nå målet
I förskolans miljö finns inslag från olika kulturer	<ul style="list-style-type: none">• Vi köper en Mångkulturell almanacka varje år.• Vi har satt upp "Välkommen" på alla språk som finns representerade i förskolans tambur. Vi tar hjälp av föräldrarna.• Det finns bilder/material från flera olika kulturer i miljön.
Att varje barn ska bemötas som individer utifrån sina egna förutsättningar, istället för utifrån sitt kön.	<ul style="list-style-type: none">• Nyfikenhetsfråga. "Finns det någon skillnad på hur vi bemöter pojkar och flickor i hallen vid ut- och ingång? Film som underlag.• Vi filmar för att se hur bemötandet sker.• Reflektion kring innehållet sker under reflektionstiden i teamet/arbetslaget.

Uppföljning och utvärdering av beslutade åtgärder

11. Hur ska åtgärderna följas upp och utvärderas?

Vi följer upp fortlöpande under året och utvärderar i Fokusområde A och B.

12. Vem ansvarar?

Ann-Charlotte Persson och Monika Fredriksson

13. Vilka ska delta?

Alla i arbetslaget.

Rutiner för akuta situationer

Bakgrund

Enligt Skollagen 6 kap. 10 § är en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).

Följande riktlinjer förtydligar ansvarsfördelningen mellan förskolechef och huvudmannen. Arbetet i de olika verksamheterna ska präglas av en nolltolerans mot kränkningar.

Anmälningsplikt

Varje förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling eller diskriminering i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen. Förskolechef har i sin tur anmälningsplikt till huvudmannen.

Utredningsskyldighet

Förskolan är skyldiga att utreda händelsen så fort det kommit till förskolan kännedom att det förekommit kränkningar eller att något barn känner sig kränkt. Utredningen inriktas på att bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att förhindra fortsatta kränkningar.

Utredningen blir av vikt för att huvudmannen ska kunna vidta relevanta åtgärder och för att dessa ska ha effekt.

I vissa situationer kan det vara tillräckligt att genom några frågor för att få händelsen klarlagd och därigenom utagerad. En sådan enkel utredning kan dock bara anses tillräcklig om det framgår att händelsen varit bagatellartad. I andra mer komplicerade fall av kränkningar kan utredningsskyldigheten bli mycket långtgående och omfatta fler barn eller elever samt personal.

Huvudmannen måste få kännedom om uppgifterna för att utredning ska kunna inledas och eventuella åtgärder vidtas. Huvudmannen är även skyldig att skyndsamt se till att en anmälan utreds.

Barn- och utbildningsnämnden i Vetlanda har delegerat ansvaret att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling till förskolechef. Utredningen anmäls till barn- och utbildningsnämnden, för att nämndens ledamöter ska få information om hur ärendet har utvecklats.

Rutin och ansvarsfördelning

I normalfallet gäller följande:

1. När en förskollärare eller annan personal får kännedom om/misstänker att ett barn är utsatt för kränkande behandling eller diskriminering sker **omedelbart** en anmälan till förskolechef.
2. Förskolechef lämnar kopia på anmälan till barn- och utbildningskansliet samt till verksamhetschef förskola.
3. Förskolechef utreder **skyndsamt** omständigheterna kring den uppgivna kränkningen eller diskrimineringen. Utredningen belyser allsidigt vad som inträffat samt omfattar både den eller de som kan ha utfört kränkningen och den som har blivit utsatt.
4. Utredningen ska leda till att verksamheten får tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att få trakasserierna eller den kränkande behandlingen att upphöra.
5. Utredningen dokumenteras och diarieförs vid områdesexpeditionen. Utredningen anmäls också till barn- och utbildningsnämnden, där den noteras i protokollet som ett delgivningsärende.

Undantag:

I det fall ett barn är utsatt för *långvarig kränkande behandling eller trakasserier* eller *då personal är inblandad*, överlämnas utredningsansvaret till verksamhetschef förskola och därefter vidtas de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Utredningen anmäls också till barn- och utbildningsnämnden, där den noteras i protokollet som ett delgivningsärende.

Bilaga till Plan mot kränkande behandling och diskriminering i förskolan

Övergripande ramverk för förskolan i Vetlanda

ALLA barn i vår förskola möter lagom stora utmaningar som leder till känslan av att JAG KAN, JAG KLARAR och JAG LYCKAS! Att få vara en viktig del i ett sammanhang, omgiven av vänlighet, omtanke och respekt är ett självklart och naturligt förhållningssätt i verksamheten. Förskolan är det första steget i svenskt utbildningssystem och lägger grunden till alla barns livslånga lärande.

Förskolans sju pedagogiska grundvärderingar bildar det övergripande ramverk som beskriver de viktiga aspekter över det som ska prägla förskolans innehåll, förhållningssätt, organisering, lokalers användning och utformning.

- Respekt
- Allas lika värde
- Barnperspektiv
- Samspel och samarbete
- Utforskande och medskapande arbetsätt
- Professionell och reflekterande personal
- Delaktighet och inflytande

Varje förskola ska kontinuerligt reflektera och följa upp hur de pedagogiska grundvärderingarna tillämpas och kommer till uttryck i vardagsarbetet.

Arbetet med att motverka kränkande behandling och arbeta för alla barns lika rättigheter och möjligheter ska årligen följas upp, utvärderas, analyseras för att leda till åtgärder för utveckling. Arbetet ska dokumenteras i en handlingsplan mot kränkande behandling och diskriminering.

Lagar och styrdokument

I Skollagen kap 6, i läroplanen för förskolan kap 1 och 2.1, samt i Diskrimineringslagen regleras arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Skollagen kap. 6

I 6 kapitlet skollagen finns regler om aktiva åtgärder mot kränkande behandling. Det innebär att huvudmannen för en förskola är skyldig att se till att det i varje förskola bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det dels genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn utsätts för kränkande behandling, dels årligen upprättas en plan mot kränkande behandling. Planen mot kränkande behandling ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever samt en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Det finns i 6 kapitlet skollagen också regler om förbud mot kränkande behandling och repressalier och om skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling.

Barn ska vara delaktiga i arbetet med planen mot kränkande behandling.

Diskrimineringslagen

Reglerna om aktiva åtgärder mot diskriminering finns i 3 kap. diskrimineringslagen. Här regleras förskolans skyldighet att arbeta med aktiva åtgärder som omfattar alla diskrimineringsgrunder. Arbetet med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter ska omfatta diskrimineringsgrunderna:

- Kön
- Könsoverskridande identitet eller uttryck
- Etnisk tillhörighet,
- Religion eller annan trosuppfattning,
- Funktionsnedsättning,
- Sexuell läggning
- Ålder

Här finns också en skyldighet att genomföra arbetet med aktiva åtgärder enligt ett övergripande ramverk. Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Det har också införts en skyldighet att ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier. Kravet på en likabehandlingsplan har ersatts med ett allmänt krav på skriftlig dokumentation.

Läroplan för förskolan Lpfö 98

Enligt förskolans läroplan får inget barn i förskolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning hos någon anhörig eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Verksamheten ska syfta till att barnens förmåga till empati och omtanke om andra utvecklas, liksom öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Barns behov av att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor med andra ska stödjas (Lpfö kap 1: Förskolans värdegrund och uppdrag).

Vidare ska förskolan sträva efter att varje barn utvecklar

- öppenhet, respekt, solidaritet och ansvar,
- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,
- sin förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till olika etiska dilemman och livsfrågor i vardagen,
- förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, och
- respekt för allt levande och omsorg om sin närmiljö (Lpfö kap 2.1; Normer och värden).

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. (diskriminering)
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande "Då kanske vi ska kalla dig för Petra så att de andra inte tror att du är Fatima". Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. (trakasserier på grund av kön)

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala".

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: "Det får vara någon måtta med tramset." Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i "riktiga kläder" eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. (diskriminering och trakasserier)

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. (diskriminering)
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. (trakasserier)

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans förskollärare säger "Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?" (trakasserier)
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av förskollärarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. (trakasserier)

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. (diskriminering)
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom "Snubbelfot". Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. (trakasserier)

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en "äcklig" storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. (trakasserier)

- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjeträd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och mamma, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit "den andra tantens" namn. (diskriminering)

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. (trakasserier)
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra barnens pappor. Agnes blir sårad när de andra barnen skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. (trakasserier)

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom ”pucko” och ”tjockis”. De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. ”Han är en ensamvarg”, säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Ytterligare information och stöd

Skolverket

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/krankning-av-elev>

<https://www.skolverket.se/regelverk/nya-regler-om-aktiva-atgarder-i-diskrimineringslagen-1.256400>

Diskrimineringsombudsmannen

<http://www.do.se/stodmaterial/forskola-skola-och-hogskola/nya-bestammelser-for-forskola-och-skola/>

Övriga

<http://www.normkritiskpedagogik.se/414187076>

Salmsson & Ivarsson. *Normkreativitet i förskolan*. Olika förlag (2015).